

3 lips

nr. 45, oct. 1990, an XVII, serie nouă

● Pe copaci din jur
sint scrijelite multe
alte cruci și citeva
inițiale

Cu o sută de metri înaintea de kilometrul 80 al șoselei care duce de la Roman la Vaslui și care străbate pădurile întinse ce acoperă Dealul Mărului, un drum lat cât face lăta la dreapta, pe lângă o fântână și un mal galben, de lut, pînă întîlnesc un loc descoperit, ca o poiană. Mai sus de poiană, drumul este puțin, pe care locușii îl numesc Drumul Căpșului, se răsuiește în stînga, chiar pe cîrmașa unui colină, și dispare în pragul satului Săcărleți. La citiva metri de eșafod drumeștii, într-o vale abruptă, se află groapa. De sus nu o poți vedea. E, ascunsă de fagi groși care acoperă valea. M-am învîrît în vînt pînă să o descopăr, iar cînd am dat de ea, m-am oprit cu trăsnet. Mai mult așteptam să fie așa mică. Adîncimea ei decădă era un metru, iar în lungime nu cred că se întinde mai mult de șapte pași. În capul gropii, cei care au descoperit osemintele au așezat o cruce mare, de lemn, fără nici o inscripție. La citiva pași de ea, pe trunchiul unui fag bătrîn, o altă cruce, săpată în carnea lemnului, indică dăruirea locului crimei. În ciuda timpului și a fagului care pare să fi încercat, chinul, să o acopere. Pe copaci din jur sint scrijelite multe alte cruci și citeva inițiale. În fa, stătură de un pălîm, mai mic, apoi un B. parca, un A. și, mai sus, un V. Dau ochii gropii, înconjurată să-mi imaginez cum pe unde au fost aduse victi-

mos Gheorghe Vîlpe și își privește baba, care se ivise în pragul ușii. Zi-i și tu cum o fost, trebe să știi, i-a făcut semu cu mîna, dar baba s-a dat înapoi, d'apoi de unde să știu, eu eram mitlică pe vremea cea, de unde să știu? M-o fost frică să mă duc să-i văd. Eram mitlică... Moșul a dat a lehamite din mîna și o conștinat. Era dimineață, țiam spus, și-am trecut pe-acolo... M-am dus să-i văd... Era o grupă mare și ei erau acoperiți numai cu puțin pămînt și cu frunze. Peste noapte îi trăsese ră citini și vulpile afară, așa că se mai vedea cite o mîna, un picior... La unul dintre ei i-am văzut burta... Iaca așa era legată în afară și era îmbrăcat cu o cămașă kaki. Țin mîntă foarte bine, era kaki, cum îți spun. Nu, nu era miștur. Adică nu cred să fi fost miștur, n-aveu cum să fie, a mea zis moșul și apoi a început să mă privească mai liniștit. Am întins eu mi mîna acelu nămie de apă și m-am ridicat. Măș de-aci, tu-ți ceapa mîntă, s-a repezit el spre citine, apoi mi-a deschis poarta.

În fața magazinului mist, cocotat, pe stîngăia citrului, Văstie Ipate se miră: Iar eu morții ăia, Iar eu ei?! Am înt povestit despre ei. Ce să-ți spun, zice și se hîrlău olnocă, ca să știi mai bine. Arată neris și colțuros. Pe vițful copului ține o pălărie voioasă, pe care, din cînd în cînd, în funcție de tonul povestirii, și-o împinge mai în fața sau mai în spate. Urechile clăpăuge par a fi un fel de frînă, care-i împiedică pălăria largă să nu-i alunose la vale, pe ochi. M-am dus acolo după vreme două-trei zile, zice și răbîne cu țigra căscată, stîntîndu-se la moș. Povestea ești să aprinde țigara pe care țineam în mîna dat-o. Mă așezase de secolu, așa. Între-

Îl luam de piept, îi puneam

În anul 1951, eu lucram ca cefierist în halta de la Săcărleți. Discutam cu mai toți oamenii care treceau pe-acolo, așa că eram destul de informat despre ce se petrecea prin împrejurimile locului. Așa am aflat

de morții de la Dealul Mărului, de Pînă acum am ținut secretul, nu puteam să spun, dar acum mi-am zis că a sosit oamenii să afle adevărul. I-am anun-

șă automat. Eu am făcut războiul și știu care-i diferența, să nu-mi spunei voi mie. Erav de pistolier. Ce fel? Beretta. De pistolier Beretta. Astea au pe cap imprimată literile B și T. Am adunat doi puștani de tînăr goali. Chi de multe? Mai multe de cincizeci. Mai multe. Oamenii ăia i-am văzut numai olnocă. Erav îmbrăcați cu toți oamenii... Cu vestebare... Ații cu flanelă... Iar gropile erau mai multe, nu numai una. Parcă două. Era una mai în deal de asta care a fost descoperită acuma. Tace și eu simț că stă mai multă dur și presă are ebel să vorbească. Nu vrea.

● Cam așa era tot
ce știau sătenii despre
masacrul din pădure

Ion Tudor are șaptezeci și unu de ani și locuiește într-una din casele ce aparțin cătănelului numit Pag. Moș Tudor dimesea la ora în care i-am căutat. S-a trezit cu greu și a ieșit afară. Era așezat pe și a ieșit afară de pălăria din fața porții și a prins a povesti molcom. Eu, mare lucru nu știu. Cred că era prin '49. Cam

■ La dezgropare s-au găsit șase crani, trei femururi, un glonte de mare de 7,62, trei monede de aluminii, de 5 lei, pe care scria R.P.R.

în partea din față. Medicul legist o stabilă că victimele au fost în număr de unu și cincizeci. Păstăful de țigă

doară ori scrierare la televiziune și în încă o-au venit. Și știi de ce? Habar n-am, zice. Păstăful de țigă

na lui '49. Ca zentificarea și declararea lui

apă, era murdă, mergea prin pădure și căuta brânză. A venit nebuna la mine, râcnind, moș Vasile, moș Vasile, hai în pădure, că acolo-s o grămadă de morți. Și-am zis că era nebună, cum era să cred. Eu, pe vremea aceea, eram pădurar, așa că a trebuit să merg, contându-mi privind din când în când la moș Popovici, care trage din ligări și nu zice nimic. Era primăvară... Moș Popovici își ridică privirea, ce tot spui, bă, era toamnă, se toamnă, bă! Ieane, era primăvară, sare moș Ipatie, sprânciună și mînille de sîmbria de lemn pe care șade, ce toamnă, tot vorbești tu... Era toamnă, bă, mergea lumea cu păpușoiul, la țig, nu se lasă moș Popovici, vorbind picălit cu unul care știe că era dreptate. Așa-i bă, zici bine, mergea lumea... se bate moș Ipatie cu palmile pe geamuri apoi își dă palma pe spate. Nu am să dau acolo și i-am văsat. Erau puși în trei gropi și erau acoperiți cu oțosească de pămînt și cu frunze. Am văzut și pantoforii de corzi, sînduleții și alfa cele... Da, da, au fost și copii împușcați acolo. Moș Popovici își aruncă în gură ce tot spui, bă, de corzi, nu era nici un copil acolo. Moș Ipatie se uită la mine mirat, adică i-auzi și pe ăsta, cum nu erau copii dacă ei a văzut sînduleții la morți. Știam că Popovici, era, în perioada aceea, președintele Sfătului popular al comunei, era imposibil să nu fi auzit mai multe decît au auzit sînterii. Dar moș Popovici se lasă greu convins să vorbească. Ochiu lui albastru, spălăciți, aleargă în toate părțile, numai la om nu privește. Apoi, ce să-ți spun, n-am ce să-ți spun dacă nu știu. M-am dus și eu acolo, cu tot omul, peste câteva zile, cu seful de post, unu' Dumitru Enca și spunea, și m-am uitat și eu. Erăm oameni mari, la vreo treizeci de ani. Foarte patrușoi, știu eu. Lingă groasă am găsit tuburi trase de pistol.

● Lingă groasă am găsit tuburi trase de pistol

A doua zi, în minte, m-am dus spre Gildiți, cu păpușoiul. Mi prusesem în căruță, păpușoiul zic, și-l aducem la Roman, la țig, să-l vînd. Asta înseamnă că era toamnă, zice

apă ceva. Seara a venit o mașină mare și toți areștații. Acela erau acolo, în mașina. Mașina a trecut înșiși prin Gildiți, satul care-i mai înlocuiește, apoi a trecut și pe aici, prin Poenari. Toți areștații aștia erau înținși pe podelele mașinii și oamenii care-i pădurea îi băteau bine. Le dădeau cu pușca și cu locacul în cap și ei răcnneau că îi înșina gura. Mă țineu spre seară, drumul spre Doman și drumul Cîrșului, spre Săcăleni, e fost blocat de patrula de milițieni. Nu se lasă să treci nici la doi și nici în vale. Noaptea s-au auzit împușcături în pădure, dar nu știu cine a fost. Am mai spus, toți oamenii din sat cred că împușcații erau de pe la Butea, unde în acea vreme a fost o răscoală, că n-au vrut să se colectivizeze. Așa știe toată lumea de pe la noi. A trecut alfa amar de vreme și tot nu știu de unde erau. Ațema pară că nu pot să afl-ți! Oamenii zic că pe-acolo, pe drumul Cîrșului, au găsit haine rupte, verigi de lanțuri și mule, mult sînge. Așa zice și ea că nu fost pe-acolo. Mai multe nu știu. După alfa vreme?

Începusem să nu mai știu încoace și cașt. Cam asta era tot ce știu sînterii despre masacrul din pădure. Unii susțineau că ar fi trei gropi, alții că ar fi numai una, iar alții jurau că cealaltă spun minciuni și există o singură groapă, mai mare. Conform celor spuse de sergentul maior de poliție Ioan Samson, actualul șef de post din satul Gildiți, la dezgropare au fost găsite: țese crăpate și trei ferucuri, un gloanțe de calibru mai mare de 7,62, o bucată de postav asemănătoare cu țesătura de sutană de preot, o linguriță, trei monede de alumină de cinci lei pe care scria RPR și anul 1948, înălțămînte, numere mari, o centură cu panta militară, bucată de sutană, un elch de oglindă și doi nasturi. Unul din punctele găsite era de piele și avea o pingea, tot de piele,

linguriță și sînduleț și mă potolește în casă, unde se și pune pe cîntat. Țărânuț s-a întors acasă, mă, îmi zice, apoi în rădăcina brațelor și se pornește pe țupăit, cîntînd de răstăraț. Cîntă ceva despre mîndra lui și țara lui, și cum le luase și ei pe ar... Sau cam așa ceva. Cîntă și mai potolește, î-am întrebă despre morții din Dealul Mărului. Cînd a auzit de apă ceva, a sărit în sus, a dat drumul unu' potop de sudămie, bălînd repetat o palmă cu dosul cealaltă: broșura 6 J, broșura 6 J, fir-ar ei să fie al dracului! Anolo scrie că eu trebuie să știu tot ce se întîmplă în sectorul meu. Cînd le-am dat telefon și le-am spus de morți, și că am găsit o mulfime de tuburi trase de pistol, mi-au zis că favorizez cu chibăritii. Așa mi-au zis. Eu le-am spus că regimentul de artilerie mă anunța de fiecare dată, cînd era tragere, dar acum n-am fost anunțat, și cînd se trag focuri cu neajăzuta în pădure, eu nu trebuie să mă duc să văd? Broșura 6 J. Dar capitănu Solomon s-a încurcat și m-a zis că dacă nu-mi, în gura, voi fi anuntat de ea. În perioada aceea fuseseră ridicați de preoți din Sagna și oamenii erau foarte alarmăți pe-acolo. N-am mai zis nimic, eu-am mutat la țig, sînduleț, că dacă mi-mai întrebă ceva, se zice că acolo au fost împușcați țigăzii. Așa să zic. Te țeseau și lui ochii ca și lui moș Popovici din Poenari și chestia asta mă scotea din sărite. Am înțeles că sîm mai trag de limbă, dar n-o fost chip. Am plecat de la el cu senzația că ar ști mai multe decît spune.

● Pe fata care trăgea dopetele au împușcat-o

Pe Ion Sădăneșcu, l-am găsit la Hădărești, acasă, după că nu vine televiziunea, filmează gospodăria, că acum ară de toate. A trîmia de

reținește bătrînu și mă potolește în casă, unde se și pune pe cîntat. Țărânuț s-a întors acasă, mă, îmi zice, apoi în rădăcina brațelor și se pornește pe țupăit, cîntînd de răstăraț. Cîntă ceva despre mîndra lui și țara lui, și cum le luase și ei pe ar... Sau cam așa ceva. Cîntă și mai potolește, î-am întrebă despre morții din Dealul Mărului. Cînd a auzit de apă ceva, a sărit în sus, a dat drumul unu' potop de sudămie, bălînd repetat o palmă cu dosul cealaltă: broșura 6 J, broșura 6 J, fir-ar ei să fie al dracului! Anolo scrie că eu trebuie să știu tot ce se întîmplă în sectorul meu. Cînd le-am dat telefon și le-am spus de morți, și că am găsit o mulfime de tuburi trase de pistol, mi-au zis că favorizez cu chibăritii. Așa mi-au zis. Eu le-am spus că regimentul de artilerie mă anunța de fiecare dată, cînd era tragere, dar acum n-am fost anunțat, și cînd se trag focuri cu neajăzuta în pădure, eu nu trebuie să mă duc să văd? Broșura 6 J. Dar capitănu Solomon s-a încurcat și m-a zis că dacă nu-mi, în gura, voi fi anuntat de ea. În perioada aceea fuseseră ridicați de preoți din Sagna și oamenii erau foarte alarmăți pe-acolo. N-am mai zis nimic, eu-am mutat la țig, sînduleț, că dacă mi-mai întrebă ceva, se zice că acolo au fost împușcați țigăzii. Așa să zic. Te țeseau și lui ochii ca și lui moș Popovici din Poenari și chestia asta mă scotea din sărite. Am înțeles că sîm mai trag de limbă, dar n-o fost chip. Am plecat de la el cu senzația că ar ști mai multe decît spune.

● Pe fata care trăgea dopetele au împușcat-o

Pe Ion Sădăneșcu, l-am găsit la Hădărești, acasă, după că nu vine televiziunea, filmează gospodăria, că acum ară de toate. A trîmia de

-Pe atunci aviseră revolta a înșieric. Oamenii, în noi, cu mai hora. Au venit de la Securitate pecontul Gheorghe fense -s-a înscăstrigat să iasă și sînteri au le-au stricat țipul. După alți nesci au luat înleone, au înboreau mari și s-au baricadat. Securitate avion care a avion care a avion care a avion care a intrat în care trăgea că puseu - a zio din pricină în fuța biserică cel pe loc - zio. După armă, viață. Satul a de militari iar fiecare răspîndi în cu mitralion venit un gener sînterii și vîntare. Mă spunea cam așa trî nu se uită de Butea; pușca de pe la pămînt au urmat acelu -mîm vîntat, pe Frotul a fost nu pîmbat de deșapăra satul nă, acasă. Noi eu o mașină. S-a întors în aru. Nu eră din Dealul Mărului. Butea. S-ar fi nu, nu știu, alte persoane. Spune căoșăi lui că victimele a Butea. În sat păruți din. Le-am spus că Poenari sustin fi avut obicei minte specifice religie entolice vînt eușofînt apă de mare de părate din vră din județul Buzău.

-Pe atunci aviseră revolta a înșieric. Oamenii, în noi, cu mai hora. Au venit de la Securitate pecontul Gheorghe fense -s-a înscăstrigat să iasă și sînteri au le-au stricat țipul. După alți nesci au luat înleone, au înboreau mari și s-au baricadat. Securitate avion care a avion care a avion care a intrat în care trăgea că puseu - a zio din pricină în fuța biserică cel pe loc - zio. După armă, viață. Satul a de militari iar fiecare răspîndi în cu mitralion venit un gener sînterii și vîntare. Mă spunea cam așa trî nu se uită de Butea; pușca de pe la pămînt au urmat acelu -mîm vîntat, pe Frotul a fost nu pîmbat de deșapăra satul nă, acasă. Noi eu o mașină. S-a întors în aru. Nu eră din Dealul Mărului. Butea. S-ar fi nu, nu știu, alte persoane. Spune căoșăi lui că victimele a Butea. În sat păruți din. Le-am spus că Poenari sustin fi avut obicei minte specifice religie entolice vînt eușofînt apă de mare de părate din vră din județul Buzău.

Seava pistolului în față și trăgeam

ngă Roman. Alexandru Lăzărescu, președintele Asociației foștilor deținuți politici din Piața Neamț, care, după o recunoaștere făcută în luna septembrie, a început decopertarea locului pe 2 octombrie. Cine ar putea

fi morții, nu știu.

(declarație dată de Gheorge Hopan, pensionar, fost deținut politic, ziarului „Român liber” nr. 44)

● Acum poliția vine cu scuturi, ca pe vremea lui Decabal

La Dumitru Luca, care a fost șeful postului de mișcare Poenari în perioada cu pricina, îi cunoșteam numai numele străzii pe care locuiește. Cuză strada respectivă are mai mult de treizeci de blocuri arondate, mi-au trebuit patru ore până să îl găsesc. Poftim? M-a întrebat el răstit, făcuse arințata la artilerie și avea azvârl slabit, ce morți? Apoi, au venit și alții și m-au întrebat, din ce nu știu nimic. În ce an? A ridicat ochii din nou, iar eu mi-am îndreptat spațele și am repetat. Păi, în '49 eu nici nu eram la Poenari, dom'le. Na eram. Abia în '51 am venit. Cămineții din spori prostii! Am azvârl de morții seacă, am azvârl, cum să n-ai azvârl, dar abia peste câțiva ani Cum? Da, da, am văzut locurile și am ascultat ce mi-au spus oamenii! Cică ar fi fost de prin Butea. Cum? S-a aplecat din nou spre mine, nu erau din Butea? Apoi, dacă nu erau de acolo, de unde-al vrea mâta să știu de unde erau? Nu știu. Ca eu am venit mai târziu, ț-am spus

doasă. Una pe-aici, unde îți arăți mâine, și una mai în vale. Cum pe-acolo, zice, înținzând mâna în față. Dar nu-s prea sigur. Pădurea s-a schimbat, au trecut alții ani, pe vremea aceea copaci erau mai tineri, mai poți ști, te poți orienta? Dar aici unde îți arăți, sigur mai este una. În mână după cum vine cotul drumului, mai zice, se uită obăcă la mine, îți impingee palaria pe spate și pleacă. Apucă birse birlețel, dau frunzele deoparte și mă aptuc să așp. Mă gîndeam că voi reuși să dezvelesc încă o grupă pentru a mă lămurii dacă au fost oameni instăriți cei care au fost executați și prin ce. Imi imaginam că printr obiectele pe care le voi găsi, vor fi și cîteva care vor da certitudinea asta. După aproape trei ore de săpat, grupa era adîncimea de vreo jumătate de metru. Nu reușe să sap mai departe, pămîntul e cumplit de tare, așa că mă opresc.

După cîteva zile, am reușit să-l găseș pe fratele lui Franz. Se pensionase cu o lună în urmă și era mai mult plecat. Care din frați m-a întrebat și o clipă m-am speriat că ar fi murit. Cel care a fost milițian, zice. Abia pe ala îl cauză? Păi, e acasă, unde să fie. Adică în satul Meste-

liția. Pe hoții aceia îi căutam încă din toamna lui '47. Acționau de multă vreme, de imediat de după război. A urmat anul de secetă, era multă brambureală în țară, nu-i putea găbi nimeni. Au făcut victime, țigani și argintari, că țigari argintari erau, de la Suceava și pînă la Rimnicu-Sărat. Peste tot: prin Botoșani, prin Iași, Baia, Vaslui, Bacău, Putna (actualul județ Vaslui) și pînă la Rîmnic. Am început să-i prindem pe rînd, a mihi zis Franz și a desfiat minile, eu degelele răchirate, ca atunci cînd încerci să prinzi o găină sau ceva asemănător. Pe cei mai mulți l-am încoțit la Buzău, pe Vintileasa. Acolo, pe cel mai mult. Eras criminali mari, dom'le, a zis și s-a strîmbat a dezgust. Păi, știți mata cum omorau omu'? Cu coada bicicliului! Îi băgau coada bicicliului pe gît și gata. Îi luau banii și căruța și înceară să-i mai găsești dacă mai poți. Pe vremea aceea, șeful direcției judicării din cadrul direcției generale a miliției era unu' Alimăneșcu. Asta, în țirerice, fusese hot. Lucrase cu ei, așa că-i cunoștea. Purta un palton lung, iac-asa, și avea sub el, ascuțite, cîte două pistoale. Unul îl stîngă și unul îl dreapta. Le-a scos odată și i le-a pus unul

pe 1949, după ce îi omoriseră pe unu' Nicol, care avea o meară încă aici, peste deal. M-am așezat pe o grămăjoară de coceni și Constantin Iorga, zis și Franz, a rămas în picior. Gesticula mult, în poziții de luptă, se încurta, saluta... După ce l-am azvârl pe toți în mîni, l-am dus în Roman și l-am băgat în beciul casei lui Nicolae Tănuș, o casă mai în vale de miliție. Păi, de ce în Roman? L-am întrebat de jos, încercînd să mă ferese de scoarele care îmi venea în ochi. Nu ț-am spus, a lăsat Franz minile pe lângă corp, șeful lor era din Roman, Unu' Gogu, stătea pe strada Toma Ștefan, în țigănie. L-am băgat acolo, în beci, și îi scoțeam la masă doi cîte doi, legați. Erau al draconului de periculoși. Ne amenințau tot timpul, dacă se apă pe îmi beregățiile. Cădeștile astea tare mă mușnerau, și i-am tras unușă dintre ei o rană pe spate, el am putut de fare. Crede că nici n-a simțit, uite așa un spate aven, el dușapui. Am dat în el cu în stîmăni. Toți erau haidamaci. Nici unul mai prîckiat, așa, să-ți fie milă de el. Nicușul. El s-a... Cam cîți erau? L-am întrebat. Vreo șezeci. Eras mulți

„Praga”, nu obloane. Îi înțelegem pe jos, pe fundul camionului și-i acoperam cu paie. În camion îi păzeau cîte opt milițieni, nu aveau eam să miște. Erau legați cu cațușe, cîte doi. Șeful, Alimăneșcu, a venit cu o mașină mică, neagră. Un „Willis” american. Căns pe la insprezece din noapte am ajuns la Dealul Mărilor. Șantul era deja săpat, se dăduse ordin în acest sens. Am pus de pază în drum, spre Ștefănești și spre Roman, mașina a tras pînă în apropierea gropii și a oprit, cu farurile aprinse și cu motorul merghid. La eșecțiile eram numai specialiști. Eu făcusem frontul, șiam să trăg, eram un specialist. Măi trăgeau încă vreo trei-patru, eu căpitanu' Alimăneșcu cu tot. Eu aveam un pistol lung Parabellum, de nouă milimetri, încredătorul avea două cartușe. Îi coboram pe rînd, și pe-o parte și pe alta a camionului, îl luam de piept, îi puneam țeava pistolului în față și trăgeam. El se prăbușea pe spate, în șant. Nu apăca să spună nici pîs. Apoi altul și altul... Am schimbat de cîteva ori încredătorul în seara aceea.

● Trebuia să terminăm totul în trei ore

Nu trebuia să-i lipsești țeava de frunte pentru că, din cauza reculivului, te puteai rani tu însuși. Dacă am tras vreo două cîte două focuri? Păi cum, dacă tragi două focuri într-un om te poți numai specializat, te poți numai pușcaș? După ce l-am împușcat pe primul douizeci, camionul a plecat la Roman să-i aducă pe următorii. Trebuia să terminăm totul în trei ore. Că mi-au

calibru mai

și păstreză actualii, voi redă Dumitru Antal „Român liber”

...într-o slujba, am fost și inamice de război. Apoi, știu înțina de ce? Pe marele acuzam în țară? Știu că eu și vina? Știu, dar n-am vrut să-l zic, așa că el a revenit la A. Polției, dom'le! Da, da, a Polției! Păi, când erau mitinguri la București, în '45, în '46, noi veneam repede, dom'le, veneam și luam poziție și trăgeam cu rachete în ei de pe Palatul Telefoanelor. Da' ce... aicea vreunul ceva? Da' aicea, vine politia cu scuturi, cu pe vremea lui Decebal. Da' ce, asta-i treabă! Cum? Nu, dom'le, nu cunosc nimic de morții lui ai matale; nu știu. Înaintea mea, era milițian unu' Matcovschi, stă în Negrești, lângă Vaslui, și un Du-le și întrebă-l pe el. Cum? Franz? Da, îl știu, dar n-am habar unde locuiește. Și-a că are un frate, inginer la Consiliul Popular din Roman. Apoi, la revelere.

De la fiul lui Matcovschi, pe care l-am găsit lucrând ca profesor la o școală din Roman, am aflat că fostul milițian s-a stins din viață în luna martie. În urma unui atac de cord. Despre masacrul din Dealul Măruții, fiul lui nu știu că are vreo idee. Este absolut sigur că dacă ar fi știut ceva, tatăl său nu l-ar fi acuzat. În legătură cu perioada aceea, nu discutăm de multe ori și bătrânul milițian i-a povestit multe. Dar despre morții avea, nimic.

am fost și inamice de război. Apoi, știu înțina de ce? Pe marele acuzam în țară? Știu că eu și vina? Știu, dar n-am vrut să-l zic, așa că el a revenit la A. Polției, dom'le! Da, da, a Polției! Păi, când erau mitinguri la București, în '45, în '46, noi veneam repede, dom'le, veneam și luam poziție și trăgeam cu rachete în ei de pe Palatul Telefoanelor. Da' ce... aicea vreunul ceva? Da' aicea, vine politia cu scuturi, cu pe vremea lui Decebal. Da' ce, asta-i treabă! Cum? Nu, dom'le, nu cunosc nimic de morții lui ai matale; nu știu. Înaintea mea, era milițian unu' Matcovschi, stă în Negrești, lângă Vaslui, și un Du-le și întrebă-l pe el. Cum? Franz? Da, îl știu, dar n-am habar unde locuiește. Și-a că are un frate, inginer la Consiliul Popular din Roman. Apoi, la revelere.

De la fiul lui Matcovschi, pe care l-am găsit lucrând ca profesor la o școală din Roman, am aflat că fostul milițian s-a stins din viață în luna martie. În urma unui atac de cord. Despre masacrul din Dealul Măruții, fiul lui nu știu că are vreo idee. Este absolut sigur că dacă ar fi știut ceva, tatăl său nu l-ar fi acuzat. În legătură cu perioada aceea, nu discutăm de multe ori și bătrânul milițian i-a povestit multe. Dar despre morții avea, nimic.

● Cam pe acolo, zice intinzind mina în față

Am revenit în pădure, împreună cu Vasile Ipate, fostul pădurar. Cam pe-aici, zice zice moșul, parcă pe-aici, zice și își arată o demielare murdă, acuzată de furturi. Pământul trebuie să fie lăsat în locul unde a fost grupa, înțeleg, trebuie să fie lăsat oarecând Deci, acolo unde au dezechilul e o grupă, și mai erau încă

stămintă sau dimbrina, pentru că nu-l găsim. Da' ce treabă ai cu el? Am bliguit ceva și am zburat spre Măntăuș.

● Pe mulți dintre ei eu i am împușcat

„Constantin Iorga, zis și Franz, tăia porumbul de pe lotul C.A.P.-ului, undeva, la cîteva kilometri de sat. Avea o mină bandajată, făcuse înțelegerea la un mușchi de el porumb tăine. L-am luat deoparte, eu bănoșor, mi-era frică să nu refuze să vorbească, i-am spus ce mă face fratele lui, e bătă, sănătos, și nevastă lui la fel, și dă-i cu nea Costel în sus, cu nea Costel în jos, până când am crezut că a sosit momentul. Care morți?, a tresărit el și brusc a devenit serios pînă atunci ridea! Care morți?, a repetat el uitat. Cine-ți-a spus de ei?, m-a întrebat repede. De așa nu trebuie să știe nimeni! M-am posomorât. După încă vreoan sfert de oră de discuții a început a-mi povesti. Pe mulți dintre ei, eu i-am împușcat, a zis și eu am găsim ca trăsnet. Cum, nea Costel, ai tras în ei? Păi cum să nu, s-a întors, cum să nu trag dacă erau niste bandiți?! Erau ligani care aveau o sută și cinci erime la activ, a mai zis și eu am crezut că mă duce de nas, că acolo au fost unii niște țărani, care s-au opus colectivizării, și-i este frică să-mi spună cum să fie lărați, mă băstăse? Colectivizarea nici nu începuse încă. Era un singur C.A.P. în toată Moldova, în Movila, cum să fie țărani? În Securitatea era o adunătură de fraieri, habar n-aveau pe ce lume trăiesc. Abia se înființase Securitatea în 1948, și era compusă aproape numai din muncitori, de unde să știe ei ce-i în 1 iulian și generativ. Toată detruirea asta a făcut-o Mi-

să trăiești căpitanul Alimănescu, mîncă-l-aș gura, zicea țiganul. Fac, și-l înșafăc! El la prins pe cei mai mulți. Și nu știu de ce. Mă simpatiza pe mine. Peate că eram, așa, mai voioș, sau poate că eram cel mai tînăr (aveam 26 de ani și eram plutonier), dracu' știe de ce. Mă lua tot timpul cu el, el i-am urmărit pe hoții Acția.

● Mai trăgeau încă vreo trei-patru, cu căpitanul Alimănescu cu tot

Pe ultima i-am prins într-un sat, se numește Băluțeni. Asta s-a întimplat cum prin mar-

ștră gros de tot, vreo cinci degete, și a fost înaintat Parchetului din Roman. El l-au trimis Curții de apel din Iași. Dosarul s-a plimbat mult și bine, cred că și acum îl poți găsi în Roman, în arhivă. Deci, nu i-ai mai judecat? Am zis, ridicindu-mă de pe grămadă de porumb. Soarele care asinea mă împiedica să urmăresc mișcările-largi ale lui Franz. Ce judecăți?, a ris, hîtru. Ce le mai trebuia judecăți? Aveau o sută și cinci erime, nu înțelegi? Descoperite! Cite ori mai fi fost și nedescoperite, nu știu. Într-o marți, țin minte, ne-a primit ordinul. Cred că era primămie. Nu mai trăziu. I-am luat și i-am dat. Cite douăzeci în comori. Era un comori

Pe trunchiul unui fag bătrîn, o altă cruce, săpătată în carnea lemnului, indică dureros locul erimeii

șteptam și terminăm și mă mergem la culcare. Sînt sigur că din cîni canion, care își așteptau rîndul, nu au auzit focurile de armă. Nu aveam cum, motorul mergea, i-am spus, șauțul avea o lungime de vreo zece metri. Era unul singur, nu au fost mai multe. În timp ce-mi explica toate acestea, Franz mă apucase eu făcea poezii, mă împingea în spate ca să-mi dau seama de rețutul glonțului. Se înșiroșea la față și stătea cu picioarele depărtate, cu dreptul puțin mai înaintea. Dacă ar mai fi trăit Carp, șeful de pe camion, i-ar fi spus A mori și procurorul Birjovănuș, de la Parchet, și anchetatorul Firea. Alții erau maior, a murit acum vreo zece ani, cu mașina... Mai trăziu, peste cîteva ani, Alimănescu a făcut o prostie, nu știu exact ce anume, și a fost arestat, el era el de țef. În drum spre închisoare a lovit gardienii cu cătușele și a sărit din tren, pe undeva pe lângă Chitila. S-a lovit de un stîlp și a murit. Printre cei din Dealul Măruții n-au fost nici femei nici copii. Erau țigani argintari. Pericolul. Toată viața să se feresci de țigani argintarii! Dar de Soldănescu ai auzit?, l-am întrebat. Nu, n-am auzit, a răspuns. I-am spus povestea cu țeful de post schimbat pentru că a raportat evenimentul de la Dealul Măruții. Franz a ris din toată inima. Dacă a fost prost! Ce a cîntat acolo? De ce s-a băgat? Aia fusese o acțiune a poliției și gata! Nu trebuiau să-și bage toți neoișii noșii în ea. Ce i-a trebuit? L-am lăsat pe Franz să-și taie mai departe porumbul și, în timp ce coboram dealul, vedeam palmele lui Soldănescu pînă-naintea uneia de cealaltă. Broșura 6 J. Broșura 6 J, fi-bra ar mămă a dracului...